

Musi vha tshi khou khwaṭhisa tshanda kha nndwa ya u lwa na zwiito zwa Khakhathi dzo ḍitikaho nga Mbeu na Mabulayo a Vhafumakadzi (GBVF) nga tshifhinga tsha musu vha tshi khou ṇetshedza Mulaedza wavho wa nga ha Tshiimo tsha Lushaka wa ṇwaha wa 2024 ngei Phalamenndeni, Phresidennde Vho Cyril Ramaphosa, vho sumbedzisa thikhedzo yavho kha Muano wa Lushaka wa u lwa na zwiito zwa GBVF une khawo vhanṇa vhoṭhe vha ḍo tea u sumbedza vhuḍikumedzeli kha zwa u fhelisa khakhathi dzi itelwaho vhafumakadzi.

## MUANO WA VHANNA VHA AFRIKA TSHIPEMBE WA U FHELISA ZWIITO ZWA KHAKHATHI DZO ḍITIKAHO NGA MBEU NA MABULAYO A VHAFUMAKADZI

### SA MUTHU WA MUNNA, NDI KHOU ḍIIMISELA URI MISI YOṭHE, NDI ḍO:

1. Fara vhafumakadzi vhoṭhe nga ṇḍila ya u lingana.
2. Fara muthu wa mufumakadzi sa muthu, hu si sa tshishumiswa kana ndaka.
3. Tikedza vhafumakadzi nga ṇḍila yo fhelelaho nga hune nda nga kona ngaho khathihi na u shela mulenzhe nga ṇḍila yo fhelelaho kha u lwa na zwiito zwa u tshipiwa ha vhafumakadzi zwine zwazwino zwo no tou vha ṇḍowelo khathihi na u fhelisa maitele maṇwe na maṇwe a luvhengelambiluni, u tambudza kana zwiito zwa dzikhakhathi dzi itelwaho vhathu vha vhafumakadzi.
4. Ita khuwelelo ya u fhelisa zwiito zwa vhuḍifari kana nyambo i songo ḍaho ine vhaṇwe vha vhanṇa vha i livhisa kha vhathu vha vhafumakadzi.
5. ṭhonifha muthu wa mufumakadzi sa izwi na ṇṇe ndi tshi lavhelela u ṭhonifhiwa sa muthu wa munna sa izwi ṭhonifho, ndinganelo na pṇanelo dza vhuthu dza vhadzulapo vhoṭhe vha ḷa Afrika Tshipembe dzi si zwithu zwine zwa tea u thoma zwa ambedzaniwa nga hazwo.
6. Vha tsumbo ya u gudisa vhana vha vhatukana muṭani wanga na kha tshitshavha tshanga nga u angaredza uri zwa u bvisela khagala vhuḍipfi hau, a zwi ambi u sa vha munna o fhelelaho, uri u ita dzikhakhathi a si yone ṇḍila ya u tandulula thaidzo nahone vhafumakadzi vha tea u farwa nga ṇḍila ya ṭhonifho.
7. Fara vhaṇwe vhafumakadzi nga ṇḍila ine nda tama mme anga, khaladzi anga kana ṇwana wanga wa musidzana a tshi nga farwa ngayo.
8. Lwela tsireledzo na ṭhogomelo ya vhana khathihi na u shuma ndo khwaṭha ndi tshi lwa na zwiito zwoṭhe zwa u tambudzwa na zwa dzikhakhathi zwine vha ṭangana nazwo.
9. Ita khuwelelo ya u fhelisa na u lulamisa vhuḍifari vhu songo ḍaho vhu itelwaho vhana nga vhathu vhahulwane na nga thanga dzavho.

### SA MUTHU WA MUNNA, NDI KHOU ḍIIMISELA URI A THI NGA VHUYI NDA BVA NDO:

1. Imisa tshanda tshanga ndi tshi ṭoḍa u rwa muthu wa mufumakadzi.
2. Tovhola, u shushedza kana u nyefula muthu wa mufumakadzi ufhiyo na ufhiyo lwa ṇama, nga mulomo, muyani kana lwa vhudzekani, kana u tendela muthu ufhiyo na ufhiyo a tshi ita zwenezwo.

3. Naṅisa kuhumbulele kwo khakheaho nga ha vhafumakadzi kana u humbulela zwiṅwe zwithu nga ha muthu wa mufumakadzi nga mulandu wa zwiambaro zwe a ambara.
4. Ita uri muthu wa mufumakadzi a pfe a tshi nga u khou tambudzwa nga ṅila ine nda mu lavhelesa ngayo, nga maipfi anga kana zwiito zwanga kana u ita uri a pfe a sa farei zwavhuḽi nga u vha hone hanga fhethu henefho.
5. Vha na vhukwamani ha muvhilini na/kana ha zwa vhudzekani na muthu wa mufumakadzi hu songo ranga u vha na thendelo i bvaho khae kana u mu kombetshedza u ita zwiṅwe zwithu zwine a sa khou zwi takalela.
6. Tikedza kana u fhumula musi hu na zwiito zwa dzikhakhathi dzo ḡitikaho nga mbeu zwine zwa khou bvelela.
7. Shavha vhuḡifhinduleli hanga sa khotsi, arali ndi na vhanna.
8. Shumisa vhuimo hanga afho muṭani, mushumoni na kha vhuṅwe vhupo ha zwa matshilisano u nyadza pfanelo dza vhuthu dza vhafumakadzi na tshirudzi tshavho.
9. Ita uri ṅwana a pfe a songo tsireledzea kana a sa khou farea zwavhuḽi nga u vha hone hanga, maipfi kana zwiito.
10. Ḍidzhenisa kha zwa vhukwamani vhu songo ḡaho na ṅwana kana u dzhiela fhasi izwo zwine a zwo ngo tea u itwa.

**Kha vha saine muano uyu hafha:**

-----